

Espanya 2022, un any clau per consolidar la recuperació

Els artífexs del creixement el 2022

Possiblement, el 2021 serà recordat com l'any de les vacunes. Després d'iniciar el procés de vacunació en el 1T amb algunes ensopagades, la campanya es va accelerar de manera vertiginosa a partir del 2T, de manera que, en el tram final de l'any, ja s'ha vacunat gairebé el 90% de la població més gran de 12 anys. L'enlairament de la vacunació va permetre la retirada de la major part de les mesures de restricció a l'activitat en el 2T i va iniciar una recuperació de l'activitat que es va intensificar en el 3T de l'any, gràcies a la reactivació de l'activitat turística. D'aquesta manera, s'espera que el PIB del 2021 creixi el 4,4%, un ritme de creixement relativament elevat, però que encara ens deixa, al final de l'any, el 5,2% per sota del nivell del 4T 2019.

De cara al 2022, es preveu que la recuperació econòmica es consolidi i que el creixement del PIB s'acceleri i s'apropi al 6,0%. La pandèmia encara podrà generar noves onades, per l'aparició de noves variants més contagioses o per l'arribada del fred, però esperem que el seu impacte sobre el sistema sanitari sigui limitat, gràcies a l'avanç de les vacunes i al fet que no sigui necessari tornar a introduir mesures severes de restricció a l'activitat. No obstant això, les noves onades podran generar repunts d'incertesa, que s'haurien d'esvaïr a mesura que es confirmi l'eficàcia de les vacunes. L'aparició de noves variants del virus que presentin una major resistència a les vacunes és el principal risc latent de l'escenari.

El 2022, el creixement es basarà, en gran part, en tres palanques: la recuperació del sector turístic, l'impacte dels fons europeus i la demanda embassada (vegeu el primer gràfic).

La palanca amb una contribució més gran serà el turisme. Aquest sector, molt damnificat per la pandèmia, es va començar a recuperar durant l'estiu del 2021, impulsat, principalment, pel dinamisme del turisme domèstic i europeu. Els fluxos de visitants de fora d'Europa encara es van mantenir molt continguts.¹ De cara al 2022, s'espera que la recuperació del turisme internacional sigui més vigorosa, impulsada, principalment, pels fluxos turístics provinents del Regne Unit, dels EUA i de Llatinoamèrica, i que això permeti al sector recuperar cotes d'activitat similars a les registrades el 2017.

L'altre gran protagonista de l'any 2022 seran els fons europeus (NGEU, per les sigles en anglès). El Govern planeja gastar al voltant de 27.000 milions d'euros el 2022, principalment en R+D+I i en digitalització (el 19,6% del total), en indústria i energia (el 17,5%) i en infraestructures i transport (el 14,2%). En conjunt, preveiem que els fons NGEU aportaran 1,6 p. p. al creixement del PIB del 2022.²

El consum de les llars també jugarà un paper important el 2022, tot i que no tan com el del turisme i el de l'NGEU. Durant el 2020, les restriccions a l'activitat van forçar una caiguda del consum que, juntament amb les polítiques de protecció de renda que es van implementar (principalment, els ERTO), va generar una bossa d'estalvi embassat propera als 45.000 milions d'euros. Aquesta bossa d'estalvi ja s'ha començat a materialitzar durant el 2021, però continuarà impulsant la recuperació del consum i de l'activitat durant el 2022.

Finalment, el 2022 no estarà exempt de factors que pesin sobre l'activitat. D'una banda, la crisi energètica que s'experimenta a Europa, agreujada per l'inici de la temporada d'hivern, ha comportat forts increments dels preus energètics, que redueixen la capacitat de compra de les llars i pressionen els marges empresarials. L'impacte d'aquesta crisi, tot i que agut, hauria de ser temporal, i els seus efectes s'haurien de moderar quan passi l'hivern.³ De l'altra, les disrupcions en les cadenes globals de subministrament continuaran llstant la capacitat de recuperació del sector industrial, sobretot durant la primera meitat del 2022.⁴ Així i tot, esperem que la crisi energètica i els problemes logístics acabin tenint un impacte relativament contingut en comparació amb la magnitud dels factors impulsors del creixement. Finalment, no podem oblidar l'aparició de noves variants del virus, com la recent òmicron. Les noves variants poden generar episodis d'incertesa que afectin els fluxos comercials i turístics, malgrat que l'avanç de les vacunes a nivell global i la capacitat per adaptar les ja existents, si fos necessari, haurien d'evitar que es converteixin en un problema que afecti de manera persistent l'activitat.

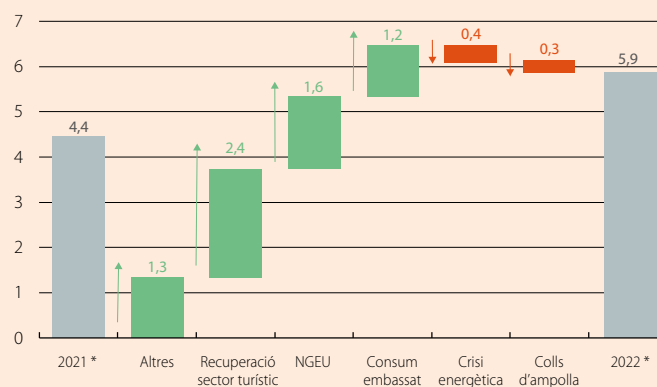
1. Així, per exemple, a l'agost del 2021, van arribar 5,2 milions de turistes internacionals, una mica més del doble dels que van arribar a l'agost del 2020, però encara el 49% menys que a l'agost del 2019.

2. L'execució menor d'allò previst el 2021 implicarà que una part de la contribució el 2022 provingui d'inversions previstes per al 2021 però l'impacte macroeconòmic de les quals no es reflectirà fins al 2022.

3. Per a més informació, vegeu el Focus «L'impacte de l'augment del preu de l'electricitat sobre l'economia espanyola», en aquest mateix Informe Mensual.

4. Per a més detalls, vegeu l'article «Colls d'ampolla: del per què? al fins quan?», del Dossier en aquest mateix Informe Mensual.

PIB 2022: contribucions al creixement (p. p.)

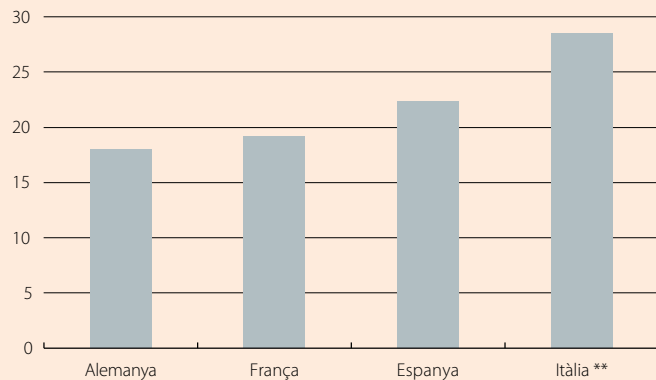

Nota: * Variació anual (%).

Font: CaixaBank Research.

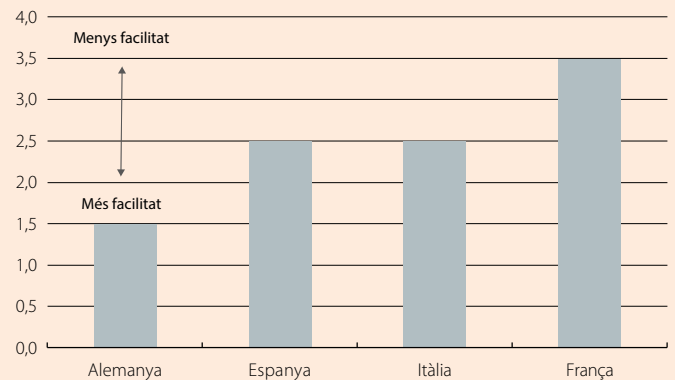
Indemnització mitjana després d'un acomiadament improcedent

Nombre de salaris mensuals (20 anys d'antiguitat)

Facilitat per encadenar i ampliar els contractes temporals *

Índex (0-6)

Notes: * A partir del nombre màxim de contractes temporals que es poden encadenar i de la durada màxima acumulada (en mesos) de contractes temporals, segons la legislació laboral de cada país.
** Per a Itàlia, només grans empreses.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'OCDE.

2022, un any crucial per a l'NGEU i per a les reformes

Més enllà de l'impacte econòmic de les inversions contemplades, l'NGEU és una finestra d'oportunitat única per desenvolupar reformes que modernitzin l'economia espanyola. De fet, les inversions i les reformes han d'anar de bracet, ja que, quan es realitzen reformes en la direcció adequada, les inversions tenen un major impacte sobre el creixement.⁵

Les principals reformes clau que s'albiren són la reforma laboral (el gros de la qual s'ha de tancar abans que acabi el 2021 i és una de les condicions per al desbloqueig del pagament de 12.000 milions d'euros en transferències al juny del 2022), les reformes pendents en matèria de pensions (el foment dels plans d'ocupació, els canvis en la cotització dels autònoms, l'ampliació del període de càlcul de la pensió⁶ i la senda de pujades de les bases màximes de cotització) i la modernització de les Administracions públiques.⁷

En el marc de l'NGEU, la reforma laboral és essencial per abordar els problemes endèmics del mercat laboral espanyol, és a dir: una temporalitat i una dualitat elevades i els desajustaments entre les titulacions més demandades per l'alumnat i les més sol·licitades per les empreses.⁸

La temporalitat és un problema urgent, atesa la seva elevada prevalença a Espanya. Es tracta d'un problema que perjudica, en especial, els treballadors més vulnerables, com els joves, tal com ho ha tornat a posar en relleu la pandèmia.⁹ Per neutralitzar-lo, serà important implementar mesures que facilitin una major generalització dels contractes indefinits i que desincentivin l'excessiva utilització dels contractes de molt curta durada.

La temporalitat no es pot abordar per separat d'un altre mal endèmic del nostre mercat laboral: la dualitat o la segmentació entre uns treballadors molt protegits i uns altres treballadors amb pocs drets. Això es reflecteix en una bretxa entre les condicions laborals dels indefinits i dels temporals (vegeu el segon gràfic) elevada i per damunt de molts dels nostres homòlegs europeus.

Finalment, el desacoblament entre la formació i la qualificació dels demandants de feina i els perfils que busquen les empreses és un altre aspecte que cal millorar. Un mecanisme d'ajust intern, com els ERTO, implementat de manera àgil i permanent serà molt benvingut. En aquest sentit, és positiu que, en la reforma laboral, s'introdueixin modalitats d'ERTO que permetin als treballadors reciclar-se i transitar cap a altres sectors quan es produeixin canvis estructurals. Per reduir el desacoblament, és clar, també serà important redoblar els esforços per millorar les nostres polítiques d'oferta, reforçant les polítiques actives, modernitzant l'FP, donant als centres educatius autonomia de gestió i potenciant les sinergies del sistema educatiu amb el nostre teixit productiu. Polítiques que s'haurien de desenvolupar sense rebaixar l'exigència del model educatiu.

Oriol Carreras i Javier Garcia-Arenas

5. Vegeu Albrizio, S. i Geli, J. F. (2021), «Un análisis empírico de los factores que pueden potenciar la efectividad del programa Next Generation EU», Boletín Económico, Banc d'Espanya, núm. 4.

6. En principi, segons el pla de recuperació, per beneficiar aquells treballadors amb carreres professionals discontinües i amb alts i baixos.

7. Es promulgarà una llei d'avaluació de les polítiques públiques.

8. A Espanya, el 83% de les empreses consideren que afronta problemes seriosos a l'hora d'incorporar candidats a uns certs llocs per les limitacions en els seus perfils professionals. Vegeu Blázquez, M. L., Masclans, R. i Canals, J. (2020), «Les competències professionals del futur: un diagnòstic i un pla d'acció per promoure l'ocupació juvenil després de la COVID-19», IESE.

9. Vegeu l'article «L'ocupació, el factor més important per reduir la desigualtat», al Dossier de l'IM10/21.